

אֲחֻזַּת הַחֹמֶה:

1234567 ח"א

ונכנס בדת יהודית שאינו צריך אלא טבילה, אינו נקרא ערל, יעו"ש, ובכס"מ משמע דאין חילוק ביניהם, ול"ת.

איסור אכילה שלא למנויו

בראב"ד בפ"ט מק"פ ה"ז מבואר דהללו דתוסב ושכיר לא יאכל בו, הוא שאסור לאכול מן הפסח מי שאינו מנוי עליו, אבל ברש"י זכחים דף נ"ו ע"ב מבואר דילפינן לה מדכתיב איש לפי אכלו תכוסו, ולכאורה נראה דלדעת רש"י הוא מדין הקרבן פסח שאינו נאכל שלא למנויו. ובזה מבואר מה דהרמב"ם לא מנה לאיסור זה שלא לאכול מן הפסח למי שאינו מנוי, דאי"ז איסור אלא מדיני הקרבן שיהא נאכל רק למי שהוא מנוי.

והנה הרמב"ם כתב בסה"מ בשרש י"ב שאין ראוי למנות חלקי המלכה מהמלכות שצא הצווי בעשייתם כל חלק וחלק בפני עצמו, וכו' ועל זה הדרך בעצמו ילך הענין בקרבנות הנזכרים בויקרא, וזה כי המלכה האחת היא כלל המלכה המתוארה בכל מין ומין ממיני הקרבנות והמשל בזה העולה הגה נלטינו שיהיה מלכת העולות כך והיא שישחטנה ויפשיטנה וינתחנה ויזרוק דמה וכו' והמלכה הזאת בכללה היא מלכות עשה אחת והיא תורת העולה וכו' וזהו הסבה כי המלכה היא המלכה ואין ראוי למנות כל חלק וחלק מחלקי המלכה מלכה אלא אם הם צוויין כוללים מיני הקרבנות כולם ולא יתיחדו במין זולת זה המין אז ראוי שימנה כל

צווי מהם למלכה בפני עצמה לפי שאינו אז חלק מחלקי מלכת הקרבן מהקרבנות כמו הזהירו מהקריב בעל מוס וכו' וצויתו לאכול מה שיאכל ממנו, וכו', ולכאורה מבואר בדבריו שהאכילה של הקרבן אי"ז דין מדיני הקרבן הקרבן, ול"כ היאך נפרש דהאיסור דשלא למנויו הוא מדיני הקרבן.

אמנם באמת כבר יסד הציה"ל בח"א סי' ב' אות ז' דמלות אכילת קדשים לא הוי חיובא אקרקפתא דגברא רק המלכה דבשר קדשים יהיו נאכלין, ומש"כ באכילת פסח דהוי חיוב על הגברא לאכול כזית מהפסח, ובזה ביאר דברי הרמב"ם במנין המלות דבקרבן פסח מנה שחיטתו ואכילתו לשתי מלות ובחטאת מנה הכל במלכה אחת, דבכל הקרבנות לא הוי המלכה רק שיהי' הקרבן נאכל ולא על האדם ומש"ה הוי אכילתו פרט אחד ממלות שצאותו קרבן וכמו הקטרת אימורין דאינו נחשב למלכה אחרת בפ"ע, אבל בפסח הוי חיוב על האדם ולא שייך כלל לעשית הקרבן ומש"ה הוי ב' מלות, יעו"ש באורך. ומבואר בדבריו דבאמת בקרבנות האכילה היא בדיני הקרבן, ומש"כ הרמב"ם בשרשים דצויתו לאכול מה שיאכל ממנו נמנה למלכה בפ"ע, נראה לבאר דקאי על אכילת הכהנים, דהנה הרמב"ם בסה"מ עשה פ"ט כתב היא שמה הכהנים לאכול בשר קדשים כלומר החטאת והאשם שהם קדשי הקדשים והוא אמרו ואכלו אותם אשר כפר בהם, ולשון ספרי מנין שאכילת קדשים כפרה ת"ל ואותה נתן לכם לשאת את עון

וכמשנ"ת. ווכעין זה כתב המנח"ח להלן במלוא י"ז אות ח' דהרמב"ם אינו מונה לאיסור עשה להא דילפינן מומלתה אותו אז יאכל בו דמילת זכריו ועבדיו מעבד את האדון מלאכול בפסח, משום דאי"ז מלוא בפ"ע, אלא מדיני אכילת הפסח שאינו נאכל למי שיש לו זכרים ועבדים ערלים. יעו"פ.

והנה התוס' בפסחים דף פ"ח ע"א הקשו למ"ד שזה לב"א לאו דאורייתא היאך מותר להאכיל לקטן כיון דהוי שלא למנויו, ואפשר היה לומר דהאיסור דלא תאכילום הוא רק היבא דאיכא איסור לאו, אבל בזה שהוא מבטל את דיני אכילת הקרבן שיהא רק למנויו, אפשר דל"ש בזה לא תאכילום, דאי"ז אכילת איסור אלא שהוא מבטל בזה את דיני אכילת הקרבן. ומדברי התוס' שהקשו דיהא איסור דלא תאכילום להאכיל לקטן מהפסח, לכאור' מבואר דס"ל כהראב"ד דהוי איסור על האוכל שלא יאכל מן הפסח מי שאינו מנוי.

ובן מוכח מדברי הר"ן בנדרים דף ל"ו שכתב בטעם הדבר דמותר להאכיל הקטנים למ"ד שזה לב"א לאו דאורייתא, אע"ג דאין הפסח נאכל אלא למנויו ה"מ בראויין להמנות אבל קטנים דלאו בני הכי לית לן בה, ואם נימא דהוא מדיני הקרבן פסח שאינו נאכל אלא למי שהוא מנוי עליו, א"כ מה מהני שאינו ראוי להיות מנוי עליו, סו"ס מדין הקרבן הוא שיהא נאכל רק למי שהוא מנוי, אבל לדעת הראב"ד דהוא איסור הנלמד מתוסב ושכיר, א"ש דברי הר"ן דדוקא

העדה כיצד כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים וכו', יעו"פ, וא"כ י"ל דרק באכילת הכהנים בחטאת ואשם שהוא אכילת כפרה הוי האכילה בפ"ע מלוא, ובזה באמת בעינן שיאכלו הכהנים כזית דומיא דאכילת הפסח, וגם לזה מהני מה שהכהן אכל כזית אחד, אבל שאר הקרבן באמת אין דין מסוים באכילתו שזהו מדיני הקרבן שיהא נאכל כמו ^{למנויו} בשאר קדשים.

ומש"כ סם הרמב"ם אמנם שאר קדשים כלומר קדשים קלים הגה הם יאכלו וכו' גם אלו הקדשים קלים ואכילתם ג"כ נגדרת ^{אחר המלוא} אחר המלוא, וכן גם כן תרומה הגה ^{אכילתה נגדרת} אכילתה נגדרת אחר המלוא אבל אין אכילת הקדשים קלים ותרומה כאכילת בשר חטאת ואשם, כי אכילת הבשר הזה מן החטאת ומן האשם צם תשלם כפרת המתכפר כמו שביארנו וצא לשון הציווי באכילתם מה שלא בא בקדשים קלים ולפיכך הוא נגדר אחר המלוא והאוכל אותם עושה מלוא, ע"כ. נראה דאין כונת הרמב"ם שמלות אכילת קק"ל ותרומה נגדרת אחר מלוא זו דאכילת בשר חטאת ואשם, אלא דבהם האכילה היא מדין הקרבן ומדין התרומה שתאכל לכהנים, והיא נגדרת אחר מלוא הקרבן, שהוא קיום דין בקרבן שיהא נאכל, ובמלות הפרשת תרומה שתהא התרומה נאכלת לכהנים.

ובבואר היטב הא דלא מנה הרמב"ם לאיסור זה שלא לאכול מהפסח למי שאינו מנוי כיון שאי"ז איסור בפ"ע אלא מדיני הק"פ שיהא נאכל רק למי שהוא מנוי

מי שהוא צר מינוי מוזהר שלא לאכול בלא מינוי, אבל קטן שאינו צר מינוי ל"ש גבי' אוזרה זו, וממילא אין איסור להאכילו מהפסח.

והתוס' תי' דהאיסור דלא תאכילום הוא דוקא היכא דהוה חפץ לאיסור דומיא דנבילות ושרצים, אבל באכילת הפסח שהאכילה היא מצוה, ורק אסור לאכול למי שאינו מנוי, כיון דאיכא בזה חנוך מצוה שרי, ואין הכוונה בדברי התוס' דמשום חינוך אין כאן איסור, שהרי מבואר בגמ' שם דיתום אפטרופוס מאכילו בפסח, ולכא' חינוך ל"ש אלא בצב, וגם דלפי"ז רק בקטן שהגיע לחינוך יהא מותר להאכילו מהפסח, אלא דכיון דהוה אכילה של מצוה ואדרבה יש בזה משום חינוך לכן אין בזה משום לא תאכילום, ומה"ט ה"ה אם אחד מבני החבורה יתן לקטן הגם שהוא מוזהר על האיסור דלא תאכילום, ואינו מצוה בחינוכו, מ"מ אין בזה איסור.

ועוד יש להוסיף דשיטת התוס' בצרכות דף ט"ו ודף מ"ח דקטן שהגיע לחנוך מוסיף יד"ח גדול שמחוייב מדרבנן, ואחמו"ר שליט"א במנח"א ח"א כתב דהביאור בזה שהקטן בעצמו יש עליו חיוב מדין חינוך, עיי"ש, ומשו"ה אי"ז אכילה של איסור, כיון דהקטן עצמו מחוייב בזה, ואין בזה משום לא תאכילום, אך לפי"ז אם הוא קטן שלא הגיע לחינוך יהא אסור להאכילו, וייעוי' במנח"ח לעיל מצוה ז' אות כ' דנקט בדברי התוס' בתירוכם, דיש דין מינוי לקטן על פסח מדין

חינוך, ולדבריו שם אם לא מינו את הקטן והוא צא לאכול בלא מינוי, צריך להפרישו. והמנח"ח כתב ואפילו אם אין כאן מצוה כגון אם הקטן כבר אכל פסח ואין כאן חינוך, ג"כ אין מצווין להפרישו, ואפשר לדעת התוס' בפסחים גם בזה איכא חינוך אך כ"ז הוא אם נימא כדעת הראב"ד דהאיסור דשלא למנוי, הוא שאסור למי שאינו מנוי לאכול מפסח, אמנם לדעת רש"י שכל הדין הוא דדין הקרבן פסח שאינו נאכל אלא למנוי, וא"כ אם קטן יאכל מן הפסח לא יתקיים בזה כלל קיום דין אכילה של הפסח, ולא שייך בזה היתר מדין חינוך, דלא עדיף הקטן מחרש ושוטה דא"א שיאכלו מהפסח. ובאמת לדעת רש"י שהוא דדין אכילה של הקרבן ולא רק במצות אכילת הפסח. עדיין ל"ת דנהי דנתבאר לעיל דאין איסור דלא תאכילום צמה שנותן לקטן מהפסח, אבל מ"מ יהא אסור ליתן לו מהפסח כיון שמצטל בזה דין דהקרבן שיאכל רק למנוי.

וייש לדון לדעת רש"י שהוא מדין הקרבן שיהא נאכל רק למי שהוא מנוי, אם יאכל מזה מי שאינו מנוי פחות מכשיעור ל"ש בזה איסור, דח"ש נאמר רק באיסור ולא בביטול דין בהקרבן. אבל לדעת הראב"ד ודאי דיהא אסור ח"ש ככל איסורי אכילה.

וגר"א עוד דגם לדעת הראב"ד אי"ז איסור רק בדין אכילה של הפסח, אלא גם בדין אכילה של הקרבן אסור לאכול מי שאינו מנוי, ונפק"מ למש"כ האו"ש בהל' חמו"מ בפסח אחר חלות נאכל מדין ההרבן ומ"מ

להיות שוין. וולדעת התוס' לחלק הצעלים
הוא ממון בעלים גם לאחר שחיטה, א"כ הא
דאס אכל מי שאינו מנוי מהפסח הפסול
דעובר משום שלא למנויו.

והנה בחדושי מרן רי"ז הלוי בהלכות ק"פ
כתב בדעת רש"י דעיקר הדין של
מנויים האמור בפסח הוא שיהא לו חלק
בהקרבן בקנין ממון שיהא שלו לאכילת בשר,
ובפסח מלבד הדין בעלים של כפרה האמור
בכל הקרבנות נאמר בי' גם דין בעלים של
אכילה, יעו"ש, ויתכן לומר דכל דין זה הוא
רק בהכשירו של הפסח ללהחשב בעלים של
אכילה דענין שיהא הקרבן שלו גם דיני
ממונות, וכל שאינו בעלים לענין אכילה יס
בזה דין מחשבת שלא למנויו הפוסלת
בשחיטת הפסח, אמנם בהך דינא דאסור
לאכול מן הפסח מי שאינו מנוי, זה תלוי
בשם בעלים לענין כפרה, דכל דחשיב בעלים
לענין כפרה הגם שאינו יכול לאכול מהקרבן
משום שנפסל, אין בזה משום איסורא דשלא
למנויו.

והבהור משה הרטמן נ"י טען דאפשר
דנשחט במחשבת פיגול דלא שייך
בזה משולחן גבוה קזכו, א"כ נשאר הפסח
ברשות הבעלים גם לאחר שחיטה, דדוקא
בפסח כשר ס"ל לרש"י דלאחר שחיטה
משולחן גבוה קזכו, אבל בקרבן פסול שלא
היתה לו שעת הכושר, הוי כקודם שחיטה
ומשו"ה עובר בזה מי שאוכלו משום שלא
למנויו, אך עכ"פ גם לפי"ז צריך לבאר
שהאיסור שלא למנויו הוא בשם קרבן של

אינו נאכל אלא למנויו, וכן למש"כ בחידושי
הגר"ח בדעת הרמב"ם לאכילת גידין הרכין
הוא רק מדין הקרבן, ולא מקיים בזה מצות
אכילת הפסח, דמסתבר דלכו"ע יהא אסור
לאכול מזה מי שאינו מנוי.

שמעתי מאמו"ר שליט"א דלכון עזאי
בתו"כ ויקרא נדבה פרק י"ח הלכה
ד' דמותר הפסח נאכל ללי אכל מסתבר דאין
בזה דין למנויו.

איסור שלא למנויו בפסח פסול

המנחת חינוך ברות ז' כתב דאפילו בנפסל
הפסח עובר בלאו זה דשלא
למנויו, ואפילו לא היתה לו שעת הכושר כגון
בנשחט שלא לשמה או במחשבת פיגול,
דדוקא גבי שזירת עאס נתמעט בו ולא
בפסול שלא היתה לו שעת הכושר, ונפק"מ
בזה דלדעת הראב"ד ילקה גם משום לאו
דחשב וסכיר לא יאכל בו. ועי' עוד לעיל
מורה י"ד אות י'.

ולבאורה יס לדון לפי מש"כ המנחת"ח ברות
ב' לדעת רש"י בקידושין דגם
חלק הצעלים משולחן גבוה קא זכו לאכילה,
ומה"ט גוי שאכל קדשים הו"ל גזל, כיון
דלישראל זכה להו רחמנא לאכול, אבל למאן
דלא זכה הוי גזל גבוה, וא"כ הרי כמו"כ
היכא דנפסל בשחיטה ולא היתה לו שעת
הכושר, הרי לא זכה ליה רחמנא לישראל
באכילת הפסח, וא"כ מה לי אס הוא מנוי או
שאינו מנוי, כיון דלא זכתה לו תורה בשר זה
לאכילה הרי דין המנוי ושאינו מנוי צריך

פסח גם כשאין בו דין אכילה במאות אכילת פסח.

ובפסח כשר, צי"ד ציוס צודאי דמי שהוא מנוי, חשיב שפיר שכתב זכה ליה רחמנא בפסח זה לאכילה בלילה, ומי שאינו מנוי אם יאכל מזה צי"ד מסתבר לעובר גם משום שלא למנויו, דאי"ז איסור רק במאות אכילת הפסח, אלא בדין הקרבן פסח, וכן נראה ממה דנקט המנח"ח בדעת הסמ"ג דהגוי מוזהר שלא לאכול דשיעורו בכל שהוא, דע"כ דהאיסור הוא בדין אכילה של הקרבן, דאם האיסור הוא במאות אכילת הפסח, כיון שלא שייך שיתקיים המאות אכילה רק בכזית, א"כ גם האיסור באכילה מטעם זה למי שאינו מקיים המאות באכילתו יהא בכזית. וכן מבואר באו"ש הל' חמו"מ שכתב לחדש דהפסח לאחר חלות נאכל מדין הקרבן, אבל רק למי שהוא מנוי, וכן יהא הדין בגידין הרכין למש"כ הגר"ח בדעת הרמב"ם דאין יולא בזה מאות אכילת פסח, ומ"מ יהא אסור לאכול מזה למי שאינו מנוי.

☆

המנחת חינוך באות ז' כתב שלדעת הסמ"ג דהגוי מוזהר שלא לאכול מן הפסח, וכיון דשיעורין לישראל נאמרו ולא לבני נח, א"כ הוא מוזהר בכל שהוא, והוא הדין דיהא מוזהר מלאכול שלא כדרך אכילה לדעת הר"י בן לב והמהרש"ל דלר"ס דסובר דכ"ס למכות ה"ה שלא כדרך אכילה.

ויעוי' ברעק"א הנדפס על הרמב"ם צפ"ה משבועות ה"ה שכתב שם שכל דבריהם הוא דוקא לר"ס דס"ל כ"ס למלקות בזה יש לדמות שלא כדרך אכילה לא גרע מכ"ס, אבל לדין דחאי שיעור אסור מן התורה משום דחזי לאיטרופי, וזה ל"ס בשלא כד"א דלעולם לא חזי לאיטרופי, יהא מותר שלא כדרך אכילה, וקיל שלא כדרך אכילה מדין כ"ס יעו"ס. אך בנדון המנח"ח בגוי שמוזהר בכ"ס אי"ז משום דחזי לאיטרופי, אלא דלא נאמרו בו הלכות שיעורים, א"כ אף לדין יהא אסור גם שלא כדרך אכילה.

☆

המנחת ח' באות ח' הביא דברי האל"ח בפסחים דף כ"ב ע"ב שכתב לגבי איסורי אכילה דשיעורין בכזית, דהיכא דאסורים גם בהגאה כמו חמץ בפסח, שיעור הנחתו הוא ג"כ בכזית וז"ל לדעת הפוסקים דלוקין על הגאה, דהשיעור הוא בכזית. וכיון דההגאה כלשון אכילה נאמרה שיעורו כמו אכילה, והרעק"א בשו"ת קמא סי' ק"א חולק דשיעורו הוא בפרוטה, ויל"ע לדעת האל"ח אם בהגאה צענין שיהא ההגאה בצירוף דכדי אכילת פרס, דאפשר דהגם דילפינן מיניה שיעור לאיסור הגאה אבל לענין צירוף מהני אף ביותר מכלאכ"פ.

להם לילך ולאכול במקום אחר, ול"ת בדבריו
דמשמע גם לענין שתי מקומות כיון שהסבו
אסור לר"י בהסיבה לדל.

ובבר ציינו בזה לדברי התוספתא בפ"ו ה"ט
המוציא כזית בשר מבית לבית
ומחבורה לחבורה בשעת אכילה הרי זה
חייב, ולכאורה הביאור בזה הוא דוקא
כשהתחילו לאכול, אך מה שהביאו
מהירושלמי סו"פ כיצד לולין אינו ראוי כלל
יעו"ס, ובתוס' פסחים פ"ו ע"ב ד"ה ומר
משמע דהאיסור הוא אחר שנחלקו ואף קודם
אכילה.

**איסור הוצאה מחבורה לחבורה
אם הוא בחבורות של פסח אחד
או של שני פסחים**

המנחת חינוך באות ג' כתב בדעת רש"י
דאיסור האכילה מחבורה לחבורה
הוא דוקא בשתי חבורות של שני פסחים, אבל
בשתי חבורות של פסח אחד אין עוברים
בלאו זה, ממס"כ רש"י בדף פ"ה ע"ב
מחבורה לחבורה מנא לן חבורה של שני
פסחים בבית אחד.

והנה בפסחים דף פ"ו ע"א שתי חבורות
שהיו אוכלין בבית אחד אלו הופכין
את פניהם הילך ואוכלין וכו' מתני' מני רבי
יהודה היא דתניא על הצתים אשר יאכלו
אותו בהם מלמד שהפסח נאכל בשתי חבורות
יכול יהא האוכל אוכל בשתי מקומות ת"ל
בבית אחד יאכל וכו' דברי רבי יהודה רבי
שמעון אומר על הצתים אשר יאכלו אותו
בהם מלמד שהאוכל אוכל בשתי מקומות

**מצוה ט"ו שלא להוציא מבשר
הפסח חוצה**

המנחת ח' באות א' כתב דמהסביר נראה
ללאו זה הוא רק כשהתחילו שתי
החבורות לאכול, אבל כל זמן שלא התחילו
לאכול לא מיקרי מחבורה לחבורה, ואפשר
דכיון שנתחלקו אע"פ שלא התחילו עדין
לאכול הויא להו שתי חבורות.

מנחת ח' 1234567

והבחור מרדכי זאב רוזנברג נ"י העיר
דבשלמא כשהתחילו לאכול שייך
לומר דמקום ^{אוצר החכמה} אכילתן הוא מקום החבורה,
ואסור להוציא מחבורה זו לחבורה אחרת,
אבל כ"ז שלא התחילו לאכול במה זה נקבע
מקום החבורה לומר שהיה כאן עקירה
והגחה מחבורה זו לחבורה אחרת.

והמנחת ח' כתב דדמי קלת להביא דברכות
אם אמרו ניזיל וניכול לחמא
בדוך פלך, אך הרי זה ודאי דכ"ז שלא
התחילו לאכול, יכולים לילך ולאכול במקום
אחר, וא"כ במה נקבע כאן מקום חבורה
לומר שאסור להוציא מחבורה זו לחבורה
אחרת. ועוד שהרי המנחת ח' כתב באות ב'
דבערב פסח אינו נוהג לאו זה, וע"כ דל"ס
בזה תורת חבורה כיון שאינו זמן אכילה,
וא"כ גם כשנחלקו כיון דיכולים לילך למקום
אחר, לא נקבע כאן מקום חבורה, ואולי כיון
דהוא זמן הראוי לאכילה שאנין. והעירוני
לדברי המאירי שכתב וכן אותה חבורה
משהסבו אין ראין לשנות מקומם. ולפי"ז
כיון שהסבו אף שלא התחילו לאכול אסור

יכול יהא נאכל בשתי חבורות ת"ל בבית אחד
 יאכל. ונראה דלר"ס דיליף מצבית אחד יאכל
 דאין הפסח נאכל בשתי חבורות גם אם
 נחלקו והתחילו לאכול בשתי חבורות אריכים
 לגמור לאכול בחבורה אחת שהרי הפסח
 נאכל לר"ס בשתי מקומות ואריכים לגמור
 אכילתו בחבורה אחת שהרי כך הוא עיקר דין
 אכילתו של הפסח, וא"כ הרי בהכרח דלר"ס
 אין איסור להוציא פסח ממקום החבורה,
 ובע"כ דלר"ס צריך לפרש הא דאיתא
 בצרייתא בדף פ"ה ע"ב דתניא לא תוציא מן
 הבית מן הבשר חוץ לאין לי אלא מצית לבית
 מחבורה לחבורה מנין ת"ל חוץ חוץ
 לאכילתו, הדין האמור בזה הוא לאסור
 להוציא מחבורה לחבורה בשתי חבורות של
 שני פסחים. ולפי"ז מה שפירש רש"י מחבורה
 לחבורה בחבורה של שני פסחים, הוא משום
 דמפרש להצרייתא לכו"ע גם לר"ס דס"ל
 דאין הפסח נאכל בשתי חבורות, דמ"מ יא
 איסור להוציא מחבורה לחבורה של פסח
 אחר, אבל לר"י דהפסח נאכל בשתי חבורות
 גם רש"י מודה לדלידיה איכא איסור להוציא
 מחבורה לחבורה אפילו בפסח אחד.

והתני הראי"פ שליט"א אמר דבזה מיושב
 קושית המנח"ח לקמן באות י"ז
 שהקשה לר"ס דאין הפסח נאכל בשתי
 חבורות ונאכל בשני מקומות, היאך יכול
 לאכול במקום אחר הא נפסל ביוצא, עיי"ס,
 וע"פ משנ"ת דלר"ס האיסור להוציא פסח
 מחבורה לחבורה הוא רק בשני פסחים אבל
 בפסח אחד אין איסור להוציא ממקום
 החבורה, לק"מ דבפסח אחד כשנאכל בשני

מקומות אינו נפסל ביוצא ואין בזה כלל
 איסור ללא תוציא.

והנה המנח"ח כתב ועיין רש"י פירש לענין
 שאינו אוכל בשני מקומות מבואר שם
 דשני חבורות אפילו בפסח אחד הו"ל כשני
 מקומות, ומ"מ ילפינן הוצאה דוקא בחבורה
 של שני פסחים לדעת רש"י. עכ"ל. וביאור
 דבריו דהוקשה לו דמחנני מפרש רש"י דשתי
 חבורות שאוכלות פסח אחד בבית אחד, יא
 לזה דין של שתי חבורות ואין השמש יכול
 לאכול עם שתיהם, ומשמע דגם בפסח אחד
 אסור להוציא מחבורה לחבורה, וע"ז תי
 דהתם הוא משום שלא יאכל בשתי מקומות,
 ולא משום איסור הוצאה מחבורה לחבורה,
 אמנם ע"פ מה שנתבאר דלר"י דהפסח נאכל
 בשתי חבורות, ודאי דגם לרש"י האיסור
 להוציא הוא גם מחבורה לחבורה של פסח
 אחד, ומשו"ה מחנני דמוקי לה בגמ' כר"י,
 מפרש רש"י בשתי חבורות של פסח אחד,
 ומש"כ רש"י שהדין שאסור להוציא מחבורה
 לחבורה הוא בשני פסחים היינו דוקא לר"ס
 דס"ל דאין הפסח נאכל בשתי חבורות,
 דלדידי כל האיסור להוציא מחבורה לחבורה
 הוא בשני פסחים, ומה דמבואר ברמב"ם
 דהאיסור הוא גם מחבורה לחבורה בפסח
 אחד משום דפסק כר"י דהפסח נאכל בשתי
 חבורות.

אם יש איסור להוציא בשר חוץ

לחבורה בשאינו מכנים לחבורה

אחרת

המנחת חינוך באות ד' דן בדברי הרמב"ם
 בפ"ט מק"פ ה"א דהאיסור להוציא

בשר פסח מחצורה לחצורה אינו חייב עד
 שיניח הולאה כתיב ביה כשבת מה שבת עד
 דעציד עקירה והנחה אף ה"נ עד דעציד
 עקירה והנחה, דהיינו דוקא לענין זה שצריך
 עקירה והנחה, אבל לענין אם צריך שתהא
 עקירה והנחה על מקום ד' זה תלוי בשני
 הטעמים בתוס' שבת דף ד' דהר"ת מפרש
 משום דכן הוא במשכן, א"כ דוקא לענין שבת
 כל דלא הוא במשכן אין חייבים, אבל כאן
 חייב דאין ענין למשכן, ולהר"י דמפרש
 הטעם דבשבת בעינן עקירה והנחה על
 מקום ד', משום דהולאה ילפינן מאל ילא א"כ
 ממקומו [יעוי' תוס' עירובין י"ז ע"ב] אל ילא
 ממקום החפץ ואין מקום חשוב פחות מד',
 א"כ גם לענין הולאה של פסח בעינן עקירה
 והנחה על מקום חשוב, את"ד.

וביאור דבריו כתב באפיקי ים ח"ב סימן ד'
 ענף ח' דעקירה והנחה היא מגוף
 מלאכת ההולאה, וכמבואר ברש"י פסחים שם
 שכתב דבעינן עקירה והנחה דעד שיניח לא
 נגמרה מלאכה, [ועי' באבן האזל פ"ג מגניבה
 ה"ג בשם הגר"ח ובחדושי הגר"ח, דבהולאה
 מרשות לרשות העקירה והנחה הם עצם
 גורמי החיוב]. משו"ה גם לגבי פסח בעינן
 עקירה והנחה. וכן הא דבעינן עקירה והנחה
 על מקום ד' לפר"י שזה נלמד מאל ילא
 ממקום החפץ ואין מקום חשוב פחות מד',
 אף זה הוא מגוף המלאכה, אבל לפר"ת
 משום דכך הוא במשכן, א"כ אי"ז מגוף
 המלאכה אלא משום דכך הוא דהוי במשכן.

וצ"ת בזה דמה דילפינן ממשכן היינו דכך
 הוא אורת המלאכה שאסרה תורה

בשר פסח חוץ לחצורה, הוא אפילו בלא
 הכניסו לחצורה אחרת. וכן לייק מדברי
 הרמב"ם שם בזה"כ דלענין להפסל ציולא,
 נפסל בלא שנכנס לחצורה אחרת, ולענין
 ללקות על לאו זה כתב הרמב"ם והמוציא
 כזית מחצורה לחצורה לוקה ומשמע דוקא
 בהכניס לחצורה אחרת.

אך ממה שכתב הרמב"ם בזה"ד דהשמך
 שעומד למזוג קופץ את פיו וכו' ואח"כ
 אוכל מה שבפיו, משמע דגם לכתחילה מותר
 להוציא אם אינו מכניס לחצורה אחרת.

ולבאורה כיון דהולאה דבשר הפסח, הוא
 כדן הולאה בשבת, א"כ יש לדון
 בהוציא מחצורה ולא הניח בחצורה אחרת,
 אם הוי כעקירה בלא הנחה, דלענין שבת
 יעוי' בשפ"א בריש שבת שדייק מדברי
 הרמב"ם דיהא בזה איסור דאורייתא, דהוי
 כחלי שיעור, והאריך בזה אם הוא חלי
 שיעור, ואם נימא דלענין הולאת בשר הפסח
 אין איסור בעקירה בלא הנחה, יס לפרש
 להדין דשמך שעומד למזוג בינא לחצורה
 אחרת, דאיסור לו לאכול מה שבפיו, כיון
 דאכילתו היינו הנחתו כמבואר בתוס' שבת
 דף י"א ע"א ד"ה לא, ורק כשמגיע אל
 חצורתו אוכל מה שבפיו.

וע"ע במש"כ להלן על דברי המנח"ח באת
 י"ז.

בהוצאת פסח אם בעינן הנחה על

מקום ד'

המנחת חינוך באת ו' כתב בזה דאמרין
 בפסחים דף פ"ה א"ר אמי המוציא

בשבת, כל דהוה במשכן, וכיון דהולאה במשכן
היה רק בעקירה והגחה ממקום ד', א"כ כך
היא לורת מלאכת הולאה בשבת, וכיון דפסח
ילפינן משבת, א"כ כל היכא דהוה הולאה
בשבת הוה הולאה בפסח, ומה"ת לחייב בזה
אף שאין כאן מקום ד'.

שיעור האיסור בהוצאה של בשר הפסח

א. המנחת חינוך באות ז' כתב הטעם
לאיסור הולאת בשר הפסח הוא בכזית
כמבואר ברמב"ם פ"ט מק"פ ה"א, אף דגבי
שבת איסור הולאת אוכלים הוא בכגרוגרת,
מקום דבכל מקום שאין אנו מוצאים שיעור
מפורש, שיעורו הוא בכזית [והאריך בזה
במלוא ח' אות א' ויש ראי' לדבריו משבת דף
נ"א ע"א מהו דתימא כל שהוא לאפוקי
מגרוגרת ולעולם עד לאיכא כזית עיי"ש].
ואף דילפינן פסח משבת לענין זה דבעינן
עקירה והגחה, אבל שיעורים הם הללמ"מ
ובפרט דלענין הולאת שבת יש הרבה
שיעורים, ורק לגבי הולאת אוכל השיעור
כגרוגרת, א"כ בהולאת בשר הפסח לא נפיק
מכל שיעורי תורה ששיעורן בכזית.

ויעוי' ברשב"ם בבא בתרא דף נ"ה ע"ב
המוציא אוכלין חייב כגרוגרת לבשבת
מלאכת מחשבת אסרה תורה ולא חשיבא
הולאת דבר חשוב בפחות מכגרוגרת, עכ"ל.
ומבואר בדבריו דהשיעור כגרוגרת בהולאה
אי"ז מדין שיעורים דכה"ת, אלא הוא שיעור
מסויים במלאכת שבת דבעינן מלאכת

מחשבת, אבל בודאי דהולאה מיקרי גם
בפחות מכגרוגרת [וע"ע רש"י זכחים מ"ז
ע"א ד"ה מלאכת], וא"כ לענין פסח ללא
נאמר בזה מלאכת מחשבת, מיקרי הולאה
בכלל דכה"ת לכל האיסורים שיעורן
בכזית.

והר"י קורקוס כאן כתב וז"ל והטעם ברור
כי כל האסורים הם בכזית וכן כאן
אין ראוי שיתחייב אלא שיעור שיוצא בו ידי
אכילה וחשיב וקרי' ביה ואכלו את הבשר
קרי' ביה נמי לא תוציא מן הבשר. ולכך לא
למדו בזה משבת דבעינן כזילה. עיי"ש.

אוצר החכמה

[ועי' רש"י ברכות מ"א ע"ב משמע לרוב
שיעורן בכזית הוא באיסורי אכילה.
וברש"י עירובין י"ד ע"ב הוסיף ג"כ לענין
טומאות עיי"ש, ועי' בתוס' שבת דף נ"א
סוד"ה כגון לכזית הוא שיעור ללקות עליו
בכל מקום, ועי' יומא דף פ' ע"א לגרש"י רק
שיעורן של עונשין הוא בכזית].

ב. המנח"ח כתב ואם הוציא פחות מכשיעור
אם יש איסור תורה דינו כמו כל חלי
שיעור שאינו מאיסורי אכילה דיך אחרונים
סוברים שאינו רק מדרבנן ע"י חכ"ל ודגול
מרבבה או"ח סי' תמ"ב ויש סוברים שהוא מן
התורה וכו'. והנה הפמ"ג בפתיחה הכוללת
להלכות שבת איין לרש"י בשבת דף ע"ד ע"א
ד"ה וכי מותר לאפות שכתב באיסורי שבת
דחלי שיעור אסור מן התורה, אך לדעת
הרשב"ם בב"ב דפחות מכגרוגרת בשבת אינו
חייב דאי"ז מלאכת מחשבת, לכאור' בשבת לא

בתרומה לא לירף שתי אכילות כאחת מנין
 אכל היום ואכל למחר ואפילו לזמן מרובה
 ת"ל תמעול מעל מ"מ, הרי דבעינן דמעילה
 לריבוי מקרא דמטריף לזמן מרובה, אך
 הביאור בזה הוא דסד"א דכיון שעובר על
 איסור מעילה בדרך אכילה, א"כ כל הדין
 מעילה יהא רק אם יש בזה חשיבות של
 אכילה, ומה"ט לא יטורפו האכילות ביותר
 כדלכ"פ, וע"ז הוא דבעינן לדרשא דתמעול
 מעל, דאין האיסור בזה משום האכילה
 וממילא מטריפין האכילות אף ביותר
 מכלכ"פ.

ועיין בחדושי רבנו חיים הלוי פ"ח ממעילה
 שכתב דכל יסוד איסור מעילה הוא
 משום גזל הקדש, וכן מוכח מהא דמעילה
 שיעורו בפרוטה ולירף את המעילה לזמן
 מרובה ואכילתו ואכילת חבירו מטריפין אפר
 כ"ז הוא משום דדין גזילה ביה ולהכי הוא
 דמטריף בכל גווני. יעו"פ.

[וייש לדון עפמ"כ המנח"ח להלן באות י"ז]
 לדבר פשוט דאיש זר שאינו מבני
 החבורה ג"כ אסור להוציא, דכמו"כ יטריף
 אם הוציא חצי זית מפסח זה ועוד חצי זית
 מפסח אחר. ולכן תימא בפסחים דף ע'
 דאיתקש חגיגה לפסח לכל מילי, ורק לענין
 שצירת עצם איצטעיא להו התם, וא"כ יהא
 איסור הוצאה של בשר החגיגה מחבורה
 לחבורה, אך מסתבר דאין מטריף הוצאה של
 חצי זית מבשר פסח וחצי זית מחגיגה. ויל"ע
 אם החבורת פסח וחבורת החגיגה
 מתחלקים, ואם יהא איסור הוצאה מחבורת

יהא איסור משום ח"ס, דא"י ח"ס אלא חצי
 מלכא.

ועי' בקרית ספר פי"ח מהל' שבת שכתב על
 דברי הרמב"ם שם בהכ"ג המוציא חצי
 שיעור פטור וכן כל העושה מלכא מן
 המלכות חצי שיעור פטור, כדלמרי' דכתיב
 בעשותה כולה ולא מקצתה ואע"ג דבאיסורי
 תורה חצי שיעור אסור מדאורייתא אע"ג
 דלא לקו שאני התם דמרבינן ליה מכל אוכל
 חלב והבא ממעטינן ליה מבעשותה, ע"כ,
 ומבואר בדבריו דבשבת חצי שיעור הוא חצי
 מלכא דנתמעט מבעשותה, ול"ת מהח"כ
 בפר' אחרי פרק ז' הלכה ח' דמרבה חצי
 מלכא לאיסור מלכא דיוהכ"פ ואף אם
 הוא אסמכתא מדרבנן עכ"פ ילפינן דאסור].
 ובזה יש לדון אם ילפינן משבת לפסח גם הא
 דנתמעט מבעשותה דהוציא בפחות
 מכשיעור הוה חסרון בהוצאה ולא יהא חייב.

צירוף בשיעור הוצאה

המנחת חינוך באות ז' כתב ואם הוציא
 פחות מכשיעור וע"י צירוף יש
 כזית, ודאי מטריף אפילו ביותר מכלכ"פ,
 דבאיסורים חוץ מאיסורי אכילה לא שייך
 אכילת פרס ומטריף אפילו ביותר משיעור
 זה וכו', והוא הדין בהוצאה, דכדי אכילת
 פרס הוא באכילה ולא בשאר דברים.

והנה דף י"ח ע"ב בעינן לדרשא
 דתמעול מעל שמתריפין אכילתו
 ואכילת חבירו אכילתו והגיית חבירו אפילו
 לזמן מרובה, ואיתא שם אי מה חטא האמור

פסח לחבורת חגיגה. הערת חתני הרח"ק
[אוצר החכמה 1234567]
שליט"א].

שבת דף פ' ע"א אמר רבא הוליא חלי
גרוגרת אחת והגיחה וחזר והוליא חלי
גרוגרת וכו', ואם קדם והגיביה לראשונה קודם
הנחת שני' פטור נעשית כמי שנקלטה או
שנסרפה ופטור. וברש"י ד"ה כמי והכא נמי
כי גמרה הולאה בטלה להנחה קמייטא והוי
לה כמאן דליתא. ולכאורה מבואר בזה ללריך
סיהא לירוף בהנחה, והגם דמלאכת הולאה
היא עקירה והנחה, לא אשכחן ללריך סיהא
לירוף בעקירה אלא בהנחה, ול"ת בטעם
הדבר.

[ובתוס' קס"ד ד"ה בהעלם אחד הביא גריסת
הר"ח מרשות אחת חייב מב'
רשויות פטור דבעינן עקירה ממקום אחד,
הרי לגירסא זו יס לירוף בעקירה לענין זה
סיהא מרשות אחת ללא הפסק רשויות
ביניהם, ובהנחה אי"ל לגי' זו סיהא ברשות
אחת].

ובמנחת"ח דן דכמו"כ בהולאה של בשר
הפסח אם הוליא פחות מכזית
והגיביה או שנסרפה ואח"כ חזר והוליא
פחות מכזית פטור, ובאפיקי יס ח"כ סימן ד'
ענף ח' כתב דלא משכחת כלל שינטרפו שני
ח"ס גם באיתוי' לחלי הראשון, דכיון
דכשהוליא חלי כזית הוא נפסל כמבואר
בפסחים דף פ"ה, וא"כ לגבי איסור הולאה
הוי כנסרף, דבפסול ליכא איסור הולאה

וממילא ל"ס לירוף וגם ל"ס איסור בח"ס
כיון דל"ס לירוף, יעו"ס. אך לכאורה יס
לומר דכיון שכל הפסול בזה הוא מחמת
ההולאה לא הוי כנסרף ושפיר חזי להנטרף
עם חלי זית שיוליא אח"כ.

גם ל"ת דבגמ' מבואר דדוקא בקדם והגיביה
או נסרף ומשמע דאם הגיחה באותו חלל
במקום אחר הרי זה מנטרף. ולכאור' מ"ס
מקדם והגיביה והרי אין שייכות בין הנחה זו
להנחה הקודמת. ויעוי' בירושלמי שבת פרק
א' [דף ב' ע"ב] דתני הוליא חלי גרוגרת
והגיחה וחזר והוליא חלי גרוגרת אם הגיחה
בחוץ ד' אמות לראשונה חייב ואם לאו פטור,
ויעוי' שבת' קס וברך ל"ח ע"א ול"ת.

פטור דשנים שעשו באיסור הוצאה של פסח

במנחת חינוך באות ט' כתב דהא דילפינן
בשבת דף ל"ג מדעשותה דשנים
שהוליא בשבת, זה יכול וזה יכול שניהם
פטורים, הוא דוקא גבי שבת שהוא גזירת
הכתוב, אבל בהולאה של פסח שניהם חייבין
דאין לנו קרא לפטור. ומבואר בדבריו דנקט
דהך קרא דבעשותה דילפינן מינה לשנים
שעשו פטורים לענין שבת לחוד איירי, אבל
לגבי הולאה דפסח הגם דילפינן בפסחים דף
פ"ה ע"ב דהולאה כתיב בה בשבת ואינו חייב
עד דעביד עקירה והנחה, היינו משום
דילפינן מהתם דאי לא עביד עקירה והנחה
אי"ז הולאה, אבל בשנים שעשו דהוה הולאה
בזה הדרינן לכלל דכל התורה דשנים שעשו

חייבים והמיעוט דבעשותה אמלאת שבת בלחוד נאמרה. ווכמו שנקט המנה"ח לעיל ב'אות ז' לענין שיעורים וצ'אות ו' לענין מקום ד' ללא ילפינן בזה הולאה דפסח מהולאת שבת].

והנה רש"י בפסחים דף פ"ה ע"ב כתב עד לעבד ליה עקירה והנחה כשבת דבעינן עקירה והנחה דעד שניח לא נגמרה מלאתה וגבי שבת וכל חיובי חטאת כתיב בעשותה בעושה את כולה ולא בעושה מקאתה והאי נמי אע"ג דלאו בר חטאת הוא הולאה כי התם בעינן עכ"ל, ולכאורה כמו דהפטור דבעשותה בעושה את כולה ולא בעושה מקאתה, מבואר ברש"י דנאמר בכל חייבי חטאות, ה"ה לשנים שעשו דפטורים דילפינן נמי מהך קרא דבעשותה, הוא דין בכל חייבי חטאות, ומבואר עוד ברש"י דבשבת איכא הך פטורא גם באופן דאינו חייב חטאת, ונ"מ בלאו דמחמר או למ"ד הבערה ללאו ילאת דגם בזה יהא הדין לשנים שעשו פטורים, וזה מדוייק בלשון רש"י שכתב וגבי שבת וכל חייבי חטאת, וכו'. וגם הוא מוכרח בדבריו ממס"כ דהולאה דפסח כיון דהולאה כתיבא ב' כשבת יהא פטור בעושה מקאתה, ואם נימא דגם גבי שבת הוא פטור דוקא בחיוב חטאת, א"כ מאי שיאטא להא דהולאה כתיבא ביה כשבת, סו"ס לא עדיפא מאיסורי שבת דאינם בני חיוב חטאת ללא יהא בהם פטור דהעושה מקאתה, אע"כ דס"ל לרש"י דבשבת איכא הך דרשא דבעשותה גם בכה"ג דאין בזה חיוב חטאת,

ועכ"פ מדברי רש"י מבואר להדיא דהפטור לשנים שעשו הוא בכל חייבי חטאת [דמה"ת לחלק בין המיעוט דעושה מקאתה ולא עושה את כולה להמיעוט דשנים שעשו] וממילא דגם בהולאה דפסח איכא פטור לשנים שעשו. [והעירו דאפשר דוקא לענין עושה מקאתה, דלאו הולאה מיקרי ילפינן לפסח, אבל בשנים שעשו דאין החסרון בהולאה, אלא בענין חיוב העושה, בזה אפשר ללא ילפינן].

ובהשמיטה הגדפסת בסוף הירושלמי מועד, מובא בשם הגאון הגדליק וכו' רבי שלמה דרייער הגאב"ד פפד"מ ז"ל שכתב לבאר בזה את הפסוק בפרשת בא בבית אחד יאכל לא תוליא מן הבית מן הבשר חולה ועלם לא תשברו בו, והוא מוקשה מאד מדוע גבי איסור הולאה כתיב לא תוליא בלשון יחיד וגבי איסור שבירה נאמר לא תשברו בלשון רבים, [והביא בזה מהגאון מהרש"ז מוואלאזין ז"ל מה שנתב בשמו בספר תולדות אדם] וביאר ע"פ דברי רש"י הג"ל דילפינן בהולאה דפסח משבת לשנים שעשו פטורין משו"ה בהולאה כתבה התורה לא תוליא בלשון יחיד דרק יחיד שהוליא חייב, אבל לענין איסור שבירה עלם ללא גלי לן קרא להקיש לשבת, הדרינן לכלל דכל ללא הוי חיובי חטאת אף בשנים שעשו חייבין, ולהכי רמז לן קרא לא תשברו דגם שנים חייבים. עיי"ש.

ועי' בשיעורי אאמו"ר שליט"א על מסכת זבחים דף ק"ח ע"א שהביא ג' שיטות

[הוראת](#)

בזה, דעת הפנ"י בשבת דף ל"ג כהמנ"ח
דהפטור דשנים שעשו בזה יכול וזה יכול הוא
רק באיסורי שבת, ודעת המקור חיים בסוף
הספר בהגהות על שו"ע או"ח סי' רס"ו
שהוא פטור דוקא לענין קרבן, אבל בלא קרבן
אפילו בשבת כגון במחמר ובשביתת בהמתו
ליכא לפטור זה, ולפי"ז מסתבר דבהולאה
דפסח לא יהא פטור בשנים שעשו, ודעת
הריטב"א בקידושין דף מ"ג שהוא פטור בכל
התורה כולה. יעו"ש באורך בענין זה.

[הוראת](#)

המנחת חינוך באות י' הביא לדברי
הירושלמי בפסחים פ"ז הי"ג
דפסח אין מוליא אחר מוליא, וכח דהטעם
מבואר ברמב"ם שכיון שהוליא הראשון נפסל
ובפסח פסול לא נאמר לאו זה, וז"ל
הירושלמי קם וידא אמר דא יק שובר אחר
שובר ואין מוליא אחר מוליא, ועין בספר
תולדת אדם עמוד י"ז שהביא מהרש"ז
מוילנא שהראה מקור הדין בלשון הפסוק
בבית אחד יאכל לא תוליא מן הבית מן הבשר
חולה ועלם לא תשברו בו, הרי דבהולאה
אותה תורה בלשון יחיד, דאין יכול להתחייב
רק הראשון שהוליא, אבל בשבירת עלם אותה
בלשון רבים להורות שחייבים עליה אפילו
רבים זה אחר זה.

האיסור והפסול בפסח שיצא חוץ
לחבורה

א. ברמב"ם פ"ט מק"פ ה"ב בשר הפסח
שיא חוץ לחבורתו בין בזדון בין בשגגה

נאסר באכילה והרי הוא כבשר הק"ד שיא
חוץ לעזרה או בשר הק"ל שיא חוץ לחומת
ירושלים שהכל טרפה ולוקין על אכילתו כמו
שביארנו במעשה הקרבנות. וכונתו למש"כ
בפי"א ממעה"ק ה"ו דבשר הק"ד או הק"ל
שיא וכו' אע"פ שחזר למקומו אסור לאוכלו
והאכל ממנו כזית לוקה שנאמר ובשר בשדה
טרפה לא תאכלו כיון שיא בשר חוץ
למחיצתו נעשה כטריפה, ע"כ. ומבואר
בדבריו דבשר הפסח שיא חוץ לחבורתו נפסל
ואסור באכילה מהקרא דובשר בשדה טריפה.
אבל רש"י בפסחים דף פ"ה ע"א כתב הרי זה
בלא תעשה כדאמר בפרק כל שעה לא יאכל
כי קדש הם כל שבהדש פסול בא הכתוב ליתן
ל"ת על אכילתו. ובמנח"ח אות י"ד הקשה
לפירש"י מנלן דמיפסל, דבהך קרא נאמר רק
דאסור באכילה מאחר שנפסל, אבל לא נאמר
בזה דהבשר נפסל, ועוד הקשה דמה"ט הוי
לאו שבכללות ואין לוקין עליו.

ובחדושי מרן רי"ז הלוי הל' פסוהמ"ק
כתב בדעת הרמב"ם שהדין
הגלמוד מובשר בשדה טריפה הוא דין הגאמר
על יואל חוץ למחיצה של היתר אכילה,
ומשו"ה לא שייך לאו זה רק לדבר הנאכל
שיק לו מחיצת אכילה אבל אימורים ודם
דאין להם מחיצת אכילה פסולין הוא רק
מקום דין יואל הגלמוד מקרא דפנימה, ובדעת
רש"י בזבחים דף כ"ו כתב דגם אימורים דאין
העזרה מחיצתן לענין אכילה, איכללו בהך
קרא דובשר בשדה טריפה, והוסיף בזה להא
דמבואר במכות דף י"ח דאין לוקין על בשר
עולה מקום ובשר בשדה טריפה זהו רק

לענין הלחן, והיינו דהאיסור אכילה משום לחן זה הוא רק על מה שיאכל ממחילת אכילתו, אבל הפסול באמת נלמד מקרא דובשר בשדה טריפה כמבואר ברש"י זכאים דף פ"ב. יעו"ש היטב. ובזה מיושב קו' המנח"ח לפירש"י דהאיסור אכילה בלא חוץ לחבורתו מלא יאכל כי קדש הם, והקשה דמנלן דמיפסל, דבזה י"ל דלענין הפסול ילפינן מובשר בשדה טריפה ולענין הלחן הוא דילפינן מלא יאכל כי קדש הם ובאמת אין לומר ^{ואוצר תחכמה} כוקין עליו.

ויעוי' עוד בחדושי מרן דנקט בדעת הרמב"ם דהפסול יואל הנלמד מקרא דפנימה דקדשים שיאכלו חוץ למחילתו נפסלו, לא שייך בפסח לגבי יואל חוץ לחבורתו, ומשום דפסול יואל נאמר רק על יואל חוץ לירושלים או חוץ לעזרה דהן מחילות של קדשים דבהם נאמר פסול יואל דקדש, אבל יואל חוץ לחבורה דאי"ז יואל דקדש אלא דין יואל חוץ ממחילת אכילתו, אי"ז שייך אלא להדין דובשר בשדה טריפה שצער שיאכל חוץ ממחילת אכילתו נאסר ונעשה כטריפה, ומדויק בדברי הרמב"ם דאין בזה פסול כלל אלא רק דנאסר באכילה, יעו"ש שדייק כן בדברי הרמב"ם. וע"ז רש"י חולק וס"ל דעל יואל חוץ לחבורה נאמר ג"כ פסול יואל דקדש. ונריך לומר בדעת רש"י דבהך קרא דובשר בשדה טריפה נאמר ג"כ פסול יואל.

ונפק"מ בזה דאם יואל חוץ לחבורה אי"ז פסול יואל דקדש אלא דין יואל חוץ למחילת אכילתו א"כ הוא טעון עיבור אורה

דאי"ז פסולו בגופו. עיין בספר שלום יהודה לפסחים דף פ"ב שהביא מהגרי"ז זצוק"ל דיואל מיקרי פסולו בגופו רק היבא דתורת הקרבתו קובע את מקומו, ובפסח מקומו ומחילתו הם ירושלים, ודין יואל חוץ לחבורה אי"ז פסולו בגופו וטעון עיבור אורה, אבל לדעת רש"י דגם יואל חוץ לחבורה הוא מדין פסול יואל דקדש אפשר דאין טעון עיבור אורה. [אלא דבספר הג"ל טעון דבלא"ה כיון דהחבורה נקבעת רק בלילה, א"כ א"א לשורפו רק ביום שני כיון דאין שורפין קדשים ביו"ט]. עי"ש.

ב. והנה המנח"ח הביא דברי האל"ח בפסחים דהפסול בצער שיאכל חוץ לחבורתו הוא מיד כשיאכל מהחבורה והאיסור הוא עובר רק כשעשה עקירה והנחה. ושמעתי ממור"ר הגרי"מ פינשטיין זצוק"ל דמדברי הרמב"ם שכתב בה"א והמוציא ממנו כזית צער מחבורה לחבורה בלילי חמשה עשר לוקה וכו', ובה"ב כתב צער הפסח שיאכל חוץ לחבורתו וכו' נאסר באכילה ולא כתב שיאכל מחבורה לחבורה, [וכבר עמד בזה המנח"ח באות ד'] מבואר כהאל"ח דהאיסור הוא דוקא בלא בלא מחבורה לחבורה, אבל הפסול הוא מיד כשיאכל מהחבורה. [ועי' בר"מ בספר המלוות ל"ת קכ"ג והמוציא מחבורה לחבורה אע"פ שהוא בלא תעשה אינו חייב עד שיניח, ומשמע דאיסורא איבא גם בלא הנחה, ורק לחיוב מלקות בעינן הנחה, ואע"ק דלענין שבת בלא הנחה לא הוה אלא איסור דרבנן, ולדעת האל"ח ז"ל

דע"פ יס איסור כשמוציאו כיון שפוסלו מאכילה, אבל קשה לסו"ס אי"ז האיסור ללא תוליא].

והמנח"ח תמה על הכל"ח לחבורה הרי אינה מחיאת אכילה, דקק"ל מחיאת אכילתו היא ירושלם, וגם פסח דינו ככל קק"ל דמחיאת אכילתו היא צירושלם, ורק מכיון שהתורה אסרה בליל ט"ו להוציא הבשר מן הבית או מן החבורה, א"כ הוי הבית מחיאה, וכיון דכ"ז ללא עבד עקירה והנחה לא עבר על הלואי ללא תוליא, ממילא גם אין בזה פסול, דמאחר דכ"ז שלא הניח לא אסרה תורה א"כ הרי לא ילא ממחיאת אכילתו שהיא ירושלם וממילא גם אינו נפסל, את"ל. וולכאורה זהו כיסוד דבריו באות ד' דהאיסור הוא רק אם מוציא לחבורה אחרת].

והנה לדעת רש"י דגם ציולא חוץ לחבורה איכא פסול יולא דקדש, בודאי דיס לומר כהכל"ח דיפסל ציולא גם בלא עקירה והנחה. ובחדושי הגרי"ז ח"ג עמ' רי"ח כתב דגם לדעת הרמב"ם דל"ס בפסח שילא חוץ לחבורה הפסול יולא דקדש כיון שהוא בתוך מחיאת אכילתו מדין הקדשים, וכל האיסור בזה נלמד רק מקרא דובשר בשדה טריפה וזה נאמר על מחיאת אכילה, מ"מ הוי גילוי מילתא דמחיאת אכילה של הפסח הוא במקום החבורה וכיון שילא חוץ לחבורה נאסר ונפסל כטרפה אף שלא עבר על הלואי, דכיון שחדשה תורה בפסח דמחיאת אכילתו היא החבורה תו ליכא גבי' דין מחיאה אחרת, ועוד הוסיף שהדין מחיאה נלמד מהקרא

דבבית אחד יאכל ולא מחמת הלואי ללא יוליא וממילא אי"ז שייך לאיסור ההולאה לביבועי עקירה והנחה. עיי"ס.

ג. ובעיקר דברי הכל"ח ל"ע דהרמב"ם בפ"ט מק"פ ה"א פסק כר' יהודה בפסחים דף פ"ו דהפסח נאכל בשתי חבורות אבל כל חבורה אינה אוכלת אלא במקום אחד, יעו"ס. והר"מ שם בה"ד כתב כשהשמש עומד למזוג קופץ את פיו ומחזיר את פניו עד שמגיע אל כל חבורתו ואח"כ אוכל מה שבפיו, ולכא"ו הרי מיד כשילא מחוץ לחבורתו נאסר הפסח שבפיו והיאך יכול לאכול כשחוזר לחבורתו, והמנח"ח לעיל באות ד' העלה מדברי הרמב"ם אלו דאין איסור הולאה אלא כשהוליא מחבורה לחבורה, יעו"ס. אמנם הרי לדעת הכל"ח אף שאיסור ההולאה הוא רק כשמניח בחבורה האחרת, אבל עכ"פ מיד כשהוליא נפסל, וא"כ היאך מותר לשמש לחזור ולאכול מה שבפיו במקום חבורתו.

והמנח"ח כתב לדעת הכל"ח דע"כ אינו חייב ציולא לחוץ והגיה, רק בהניח תיכף כשהוליא דאל"ה כיון דנפסל תו אינו עובר עליו, וכ"כ באות י"ב במש"כ הרמב"ם בה"א הטעם דאין איסור במוציא אחר מוציא שכיון שהוליא הראשון נפסל, וכיון דלדעת הכל"ח אי"ז הנחה לפסול הבשר א"כ הרי לעולם נפסל הבשר מיד כשהוליא והיאך חייב על ההולאה, וע"כ דאייירי בהניח תיכף כשהוליא. ולכא"ו למה שהוכיח המנח"ח באות ד' דבעינן שיהא ההנחה בחבורה

אח"כ 1234567

בקרבן פסח גם במנות אכילתו מדין הקדשים
שבו.

והנה בפסחים דף פ"ו ע"א פליגי ר"י ור"ס,
ר"י ס"ל דהפסח נאכל בשתי חבורות
ואין האוכל אוכל בשתי מקומות, ור"ס סבר
שהאוכל אוכל בשתי מקומות ואין הפסח
נאכל בשתי חבורות, ור"ס יי כתב שם בע"ב
בד"ה ת"ל וכו' יאכל הפסח קאי ולא אגברי
כלומר עיקר תחלת אכילתו תהא בחבורה
אחת ולא יתחלק לשתי חבורות אבל גברא אי
בעי קאי מהכא ואזיל ואכיל הכא דלא קפיד
רחמנא אלא לעיקר תחילת אכילה מדקרינן
יאכל הפסח ולא יאכל אגברא. עיי"ס.

והנה בעיקר הדבר מבואר בזה דגם אם
אחד מבני החבורה בלבד ילך ויאכל
במקום אחר, הוה לדידי' שני מקומות וקרי,
ואי"ז נעשה לשתי חבורות, דכל הדין לר"ס
דאין נאכל בשתי חבורות, הוא שבתחילת
האכילה יאכלו כולם כזית אחד במקום אחד
ויל"ע אם יאכלו בזא"ז באותו מקום אם הוא
כשתי חבורות לר"ס]. אבל אח"כ גם אם
אוכלים חלקם בב' מקומות אי"ז שתי
חבורות, ולכאורה הציאור בזה דלמנות
אכילת הפסח בעינן שיאכל בחבורה אחת,
אבל לאחר שכבר קיימו מנות אכילת פסח,
דחו אי"ז אלא מדין אכילה של הקרבן תו
ליכא בזה דין אכילה בחבורה אחת, וזהו הדין
שנאכל לר"ס בשני מקומות. ואמנם העירוני
דבמהרש"א שם מבואר דדוקא אחד מן
החבורה יכול לאכול בשני מקומות, אבל כל
החבורה אם תאכל בשתי מקומות הוה כשתי

אחרת, א"כ לריך להוסיף להחבורה השניה
היתה סמוכה לחבורה זו ותיכף כשהוליא
הגיחה בחבורה השניה, ולכאוף כ"ז דוחק,
ויעוי' בשפ"א על הרמב"ם בפ"ט ה"א שכתב
דהיכא שבתחילת העקירה הי' כשר ועקירה
תחילת ההולאה היא הגם דנפסל קודם
שעשה הגחה מ"מ חייב דמקוים בו לא תוליא
כיון שקודם תחילת ההולאה הי' כשר, והגם
דאם נפסל בפסול אחר בין עקירה והגחה
פטור, אבל בזה שע"י העקירה נעשה הפסול
ועקירה לורך הגחה לא מיפטר בזה שנפסל.
עיי"ס.

ואפשר ליישב בזה קו' התורי"ד בשבת דף
נ"א אהא דשתי הלחם ולחם
הפנים שיעורן כגרוגרת להולאת שבת, והקשה
דכיון דאפקינהו מחומת העזרה נפסלו ביוצא
ותו לא חזי לאכילה וכי מפיק להו לרה"ר
לאו אוכלין קמפיק יעו"ס, ולדברי השפ"א
י"ל דכיון שהעקירה היתה בעזרה והעקירה
היא תחילת ההולאה הגם דנפסל קודם הגחה
הרי זה חשוב הולאת אוכלין וחייב.

ד. יש לדון למש"כ האו"ס בהלכות חמו"מ
דהפסח נאכל לאחר חנות מדין אכילת
קדשים, אם יהא בזה פסול ואיסור יוצא חוץ
לחבורה, ולכאורה להל"ח דהפסול יוצא אינו
מקום האיסור, אלא דיך על הפסח תורת
מחילה של חבורה יש לדון אם מכיון דכבר
חל עליו תורת מחילה יהא בו פסול יוצא,
ולהמנח"ח שכל הפסול הוא מחמת האיסור,
יש לדון אם האיסור של לא תוליא מן הבית
נאמר במנות אכילת הפסח, או שהוא דין

חבורות עיי"ש, ומשמע אף שכבר אכלו כ"א כזית ויאלו במנות אכילת הפסח מ"מ איכא איסורא דשתי חבורות].

ויעוי' במנח"ח באות י"ז שכתב דלר"י דאסור לאכול מן הפסח בשני מקומות הוא רק אם כבר אכל כזית במקום אחד, ומבואר דהגם דכבר יאל ידי חובת אכילת הפסח מ"מ איכא עליה איסורא לאכול את הנשר בשני מקומות, ומבואר בזה דר"י ור"ש שנחלקו אם הפסח נאכל בשתי מקומות הוא בדין אכילה של הקרבן, ולא במנות אכילת הפסח, ולפי"ז לר"י אין הפסח נאכל בשני מקומות גם לאחר חלות, וכן נ"מ למש"כ הגר"ח דבגידין הרכין אין יולא יד"ח אכילת הפסח, ומ"מ מקיים בזה דין אכילה של הקרבן, דיהא אסור לאכול בשני מקומות.

אבל הדיון שנחלקו ר"י ור"ש אם הפסח נאכל בשתי חבורות, בודאי הוא דין באכילת הפסח ולא בדין אכילת הקרבן. וכן מבואר ברש"י שם שכתב יכול יהא עיקרו של פסח נאכל בשתי חבורות ת"ל וכו', והיינו שדין זה דאין נאכל בשתי חבורות הוא על עיקרו של פסח, ולא על הגבול.

בדין שתי חבורות

המנחת חינוך באות ט"ז כתב שדעת הרמב"ם בפ"ט מהק"פ ה"ג דשתי חבורות שאוכלין שני פסחים לריכה כל חבורה לעשות לה היקף והופכים את פניהם כדי שלא יראו מעורבים וכו' אבל רש"י במשנה פירש שתי חבורות דמייירי שאוכלים

פסח אחד ואשמועינן המשנה דרשאים להפוך את פניהם אף דנראים כשתי חבורות דפסח נאכל ב' חבורות, ומשמע מדבריו דנקט ב' חלוקים בין דעת הרמב"ם ורש"י לדעת הרמב"ם איירי ב' פסחים, וקמ"ל מתני' דאיכא חיובא לעשות היקף. [ובכ"מ נסתפק אם בעינן היקף מחילה ממך, או רק שלא יסבו אלו כנגד אלו יעו"ש]. ובדעת רש"י איירי ב' חבורות בפסח אחד, וקמ"ל מתני' דרשאים להפוך את פניהם.

ולבאורה בדברי הרמב"ם בה"ג לא נזכר כלל דהשתי חבורות אוכלות משני פסחים, והרמב"ם דפסק בה"א כר"י דהפסח נאכל בשתי חבורות וכמו שדייק בן הכ"מ מדברי הרמב"ם שכתב כל אוכל מן הפסח אינו אוכל אלא בחבורה אחת, ומשמע דהפסח עצמו נאכל בשתי חבורות. וא"כ הרי גם בפסח אחד שנאכל בשתי חבורות משכחת דין היקף שלא להוציא מחבורה לחבורה ושלא יראו מעורבים. ומהיכן נקט המנח"ח בדעת הרמב"ם שדין זה הוא בשתי חבורות של שני פסחים.

ומש"ב בדעת רש"י דאיירי ב' חבורות שאוכלות מפסח אחד, וקמ"ל דרשאים להפוך את פניהם, והיינו דרשאים לאכול את הפסח ב' חבורות. וכמבואר ברש"י דף פ"ו ע"א דל"ה אלו וכו' ואפילו נראין כשתי חבורות לא איכפת לן שהפסח נאכל אף בשני בתים לשתי חבורות, אמנם ל"ת בזה אי הוי ככה"ג שתי חבורות מדוע נקט רש"י רק דנראין כשתי חבורות. ויעוי'

במנח"ח לעיל באות ג' דנקט בדעת רש"י
 דבשתי חבורות של פסח אחד בבית אחד אינו
 עובר כלל דהואלא, ופסול יוצא חוץ לחבורה
 ג"כ ליכא בזה כמש"כ המנח"ח באות ט"ו
 ודלא כהצל"ח, וא"כ י"ל דמשו"ה נקט רש"י
 דאי"ז חלל נראין כשתי חבורות כיון דבאמת
 ליכא נ"מ בזה, רק במה דנראה בשתי
 חבורות, דכיון דהפסח נאכל בשתי חבורות
 בשני בתים מותר לאכול גם בבית אחד בשתי
 חבורות. ¹²³⁴⁵⁶⁷

ואמנם לר"י דהפסח אינו נאכל בשתי
 מקומות, א"כ בכה"ג דהופכים את
 פניהם אם נימא דהוי כהיקף מחילה, הרי הם
 ב' מקומות בבית אחד, ויהא אסור לאחד
 לאכול בשתי המקומות.

להוציא מהפסח עבור מי שיכול להתחלק

המנחת חינוך באות י"ז כתב דהאיסור
 להוציא מחבורה לחבורה הוא על
 א' מבני החבורה שהתחיל לאכול מן הפסח,
 או איש זר שאינו מבני החבורה, אבל אם יש
 מבני החבורה שעדיין לא התחילו לאכול, כיון
 שהפסח נאכל בשתי חבורות, א"כ הם רשאים
 להתחלק ולעשות ענינם חבורה אחרת, ויכולים
 להוציא חלקם.

ולבאורא ע"פ מש"כ המנח"ח באות א'
 דכיון שנתחלקו אע"פ שלא
 התחילו לאכול הויא להו שתי חבורות, א"כ
 מי שקבע ענימו בהחלוקה יהא אסור לו ג"כ
 להוציא מחבורתו הגם שלא התחיל לאכול,
 אך המנח"ח כאן כתב דאף בחלקו, כיון

שאנשים אחרים יכולים ליקח מחלקם וליכל
 לחבורה האחרת, אין בזה איסור רק בהתחילו
 לאכול. ולכאורה אינו מובן דאף אם הם
 התחילו לאכול מ"מ כיון שאחרים יכולים
 ליקח מחלקם ולהתחלק לחבורה אחרת,
 מדוע יהא איסור על מי שהתחיל לאכול
 להוציא עבורם, וגם מה דאסור לאיש זר
 להוציא הוא רק באם התחילו כולם לאכול,
 אבל כ"ז שעדיין יכולים להתחלק כיון דיש מי
 שרשאי להוציא עבורו, לכאורה אינו עובר
 כלל זה, והגע עצמך בנחלקו בשתי חבורות
 אטו נימא דאסור לבני חבורה אחת להוציא
 עבור בני החבורה האחרת, וא"כ ה"ה אם יש
 מי שיכול להתחלק, לא יהא איסור על מי
 שהתחיל לאכול להוציא עבורו.

אך בדברי המנח"ח משמע דרק מי שיכול
 לאכול מהפסח ומותר לו להתחלק מותר
 לו להוציא, אבל מי שאין יכול להתחלק כיון
 שכבר התחיל לאכול או זר לעולם אסור לו
 להוציא גם עבור מי שמותר לו לאכול במקום
 אחר, וצ"ת בזה. והעיר לזה הבחור היקר
 משה הרטמן נ"י. ולדברי הגרי"ז בסטנסיל
 דאיכא תורת מחילה בחבורה ומשו"ה נאסר
 כשיצא מקום ובשר בשדה טרפה, צ"ת דאם
 הוה מחילה הרי זה מחילה לכולם, ומה שייך
 לומר דהוא תורת מחילה לאנשים מסויימים.

**בקושית המנח"ח לר"ש דהפסח נאכל
 בשתי מקומות מדוע לא נפסל ביוצא**

המנחת חינוך באות י"ז הקשה לר"ש דדף
 פ"ו ע"א דסובר דהפסח נאכל
 בשתי מקומות ואינו נאכל בשתי חבורות, כיון